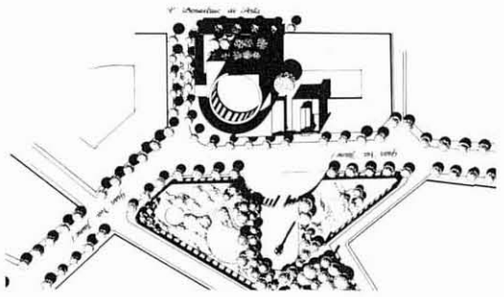
Banco de España a Girona

LLUÍS CLOTET

El solar on es construirà la nova seu del Banco de España a Girona, radica en una zona representativa de l'eixample de la ciutat. Forma part d'una illa ordenada segons una ocupació tradicional, però amb unes alçades d'edificació molt variables.

A 1, s'hi observa que el dit solar, per un dels seus costats menors i pel xamfrà, recolza a la Gran Via de Jaume I. Però ho fa precisament en un canvi de direcció i provoca que el nou edifici es converteixi inevitablement en l'extrem final d'una llarga perspectiva d'alguns centenars de metres. A 2, s'hi pot veure l'aspecte que pren aquesta visual actualment.

1

2

3

A l'altre costat del carrer, i al davant del Banc, s'hi obrirà un parc important. Aquest buit urbà demana que el nou edifici col·labori en la seva definició volumètrica, de la mateixa manera que ho pot fer l'església situada al seu altre extrem.

Els altres dos carrers que defineixen el solar (20 de Juny i Bonastruc de Porta) són de menor importància i no presenten conflictes especials.

A la fotografia 3, hi veiem el quart costat, el qual afronta amb els solars contigus. Aquí trobem una alta mitgera de set plantes, el pati de l'illa i una construcció en planta baixa amb façana a la Gran Via. Per sobre d'aquest petit edifici apareix la façana lateral d'una casa modernista. Aquestes dues construccions, separades per un passatge amb jardins, estan protegides pel catàleg de monuments de la ciutat.

En aquest solar, situat en una zona urbana molt consolidada i rellevant de la ciutat, i amb uns problemes d'entorn molt específics, s'hi alçarà el nou edifici amb un programa totalment diferent al de les edificacions veïnes.

El Banc es compon fonamentalment d'una sèrie de garatges, una caixa de cabals i unes oficines mínimes que generaran poca activitat de vianants. Però, a més, el nou edifici ha de ser aïllat per qüestions de seguretat, i petit com a conseqüència del seu programa.

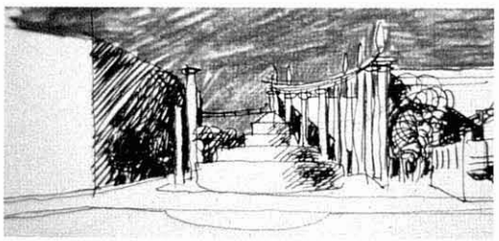
La impressió que produeix la complexitat de l'entorn no és molt suggestiva i tampoc millora amb un edifici aïllat, baix i discret. La voluntat que la nova construcció posi el màxim d'ordre en aquest paisatge, implica que l'edifici sigui capaç de resoldre tant els seus requisits interns com els del lloc on ha de radicar. Però en aquest cas, en ser tan contradictoris els uns amb els altres, no era gens evident la manera com fer-ho.

Això no obstant, la preocupació per aquesta tensió, el convenciment que tot edifici ha de resoldre a més la seva urbanitat, va convertir-se en el motor principal del projecte.

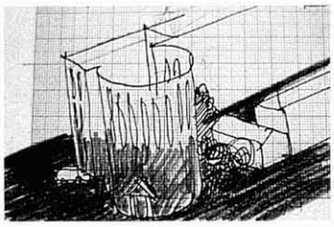
Al dibuix 4, s'hi apunten alguns d'aquests temes, gairebé caricaturats. La constatació que el problema de la mitgera no és tant de qualitat superficial com de directriu en planta, l'aspecte que pren l'edifici petit i aïllat... Però ja apareix el cos cilíndric col·locat sobre la prolongació de l'eix de la Gran Via, com a resposta geomètrica al tema del seu gir. D'altra banda, aquesta independència amb les alineacions del solar fa que el nou volum no impedeixi la contemplació de la façana lateral de l'edifici modernista veí.

A 5, un mur alt completa visualment el volum inacabat de l'illa, i conté al seu interior el nou edifici. A la idea del cilindre, li ha estat afegit aquest mur que simula una construcció major que la que conté, i apareixen aquestes finestres que no donen a cap espai interior.

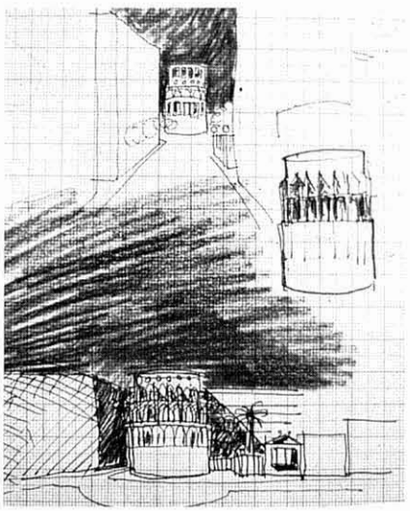
A 6, la construcció es fa més autònoma. L'edifici és un cilindre alt i aïllat que resol la mitgera simplement pel fet que l'oculta visualment. La imprescindible tanca, que aquí no està dibuixada, ja s'imaginava tractada amb els mateixos elements que l'edifici. La intenció era que formés amb aquest una sola unitat, i que encobrís tant com fos possible la imatge d'un edifici aïllat dins d'un solar tancat.

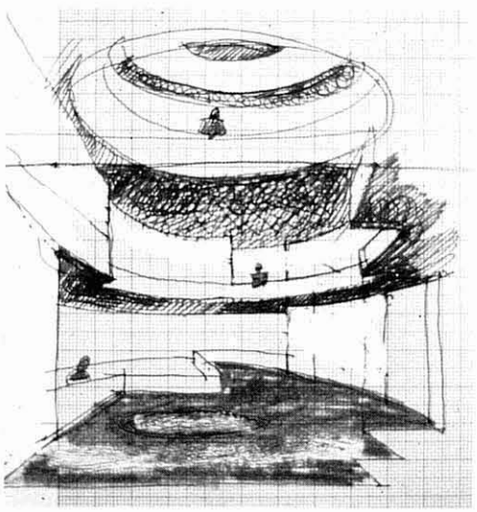
4

5

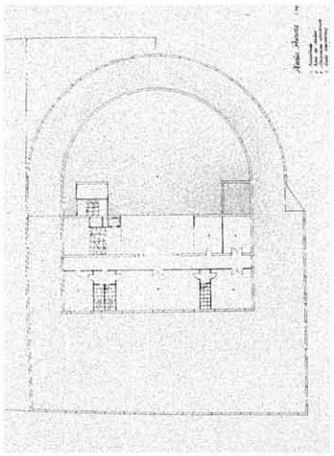
6

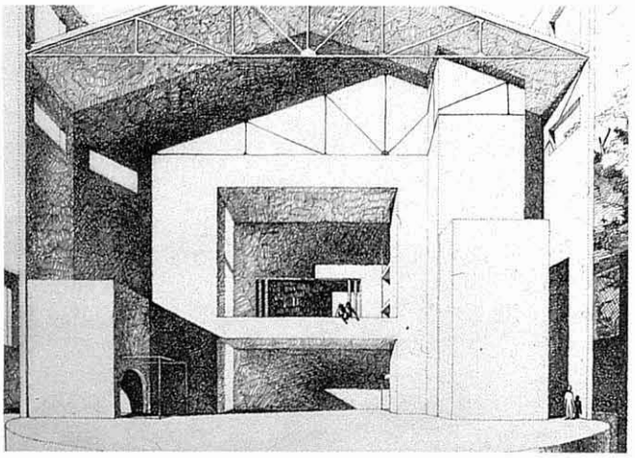
7

La conveniència que l'edifici tingués el màxim de volum es confiava al buit del pati d'operacions. Tal com es veu a 7, aquest espai era de planta circular, estava situat al centre del cilindre i ocupava tota la seva alçada. Les dependències auxiliars se situaven a nivells distints dintre la corona circular que l'envoltava. Però resultava antipàtic, dins d'aquesta geometria, de resoldre en planta les petites dependències.

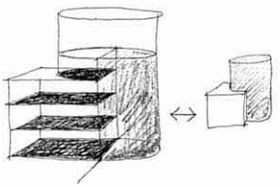
Per aquest motiu l'interior es va anar definint, tal com es veu a 8 i 9, com a un cos prismàtic de diverses plantes, juxtaposat a un espai buit semicilíndric. Tan sols l'últim nivell del prisma té encara directrius corbes. Però el programa permet de col·locar aquí una gran sala de descans, la qual no ofereix grans dificultats per ser resolta amb aquest perímetre.

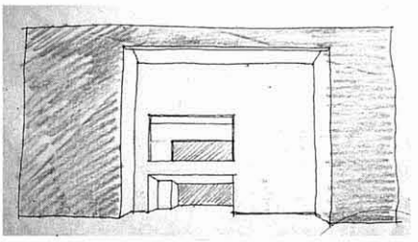
8

9

10

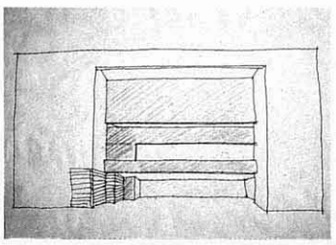

11

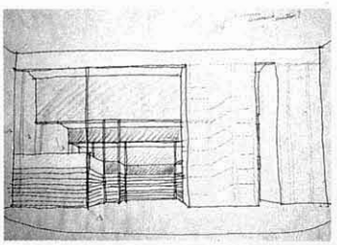
I així, tal com s'explica al dibuix 10, va començar a prendre forma aquesta contradicció entre l'exterior i l'interior. Perquè des del carrer s'entén l'edifici com a un cilindre complet en el qual cristal·litza un cos més baix de directrius prismàtiques, i, evidentment, aquesta imatge no correspon a l'organització interior.

La idea constructiva de l'edifici era, en aquesta fase, molt rudimentària. A la planta 8 es poden distingir una sèrie de murs, més o menys calats, paral·lels a la façana de Bonastruc de Porta, i que es van endinsant en l'edifici. L'últim d'entre ells, que coincideix amb el diàmetre del cilindre i que en aquesta planta està molt poc emfasitzat, es converteix per la seva posició en una important façana interior. Amb el seu estudi va començar a concretar-se la manera en què l'edifici seria construït.

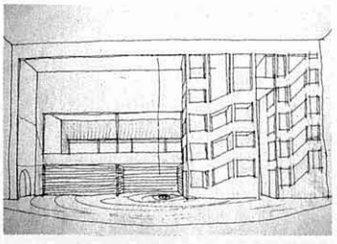
Els dibuixos 11, 12, 13 i 14 expliquen la intenció que es comprengui, des del pati, la superposició successiva de làmines paral·leles i calades, i el 15, el convenciment que si les llindes fossin arcs, la riquesa visual d'un espectador en moviment seria major.

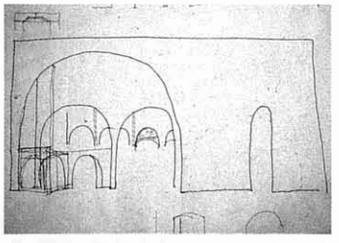
12

13

14

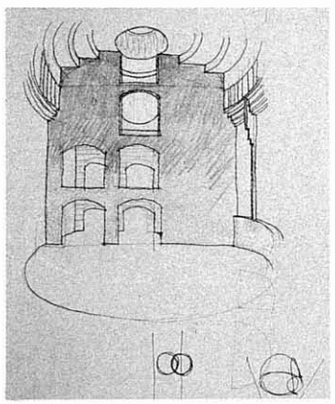
15

A 16 i 17, hi veiem els primers tempteigs, i a 18 es veuen els apuntalaments que donen més transparència en planta baixa. Inicialment es treballava amb bigues de formigó de perfil inferior arquejat 19, però finalment es va optar per construir tot l'edifici amb murs i arcs de maó.

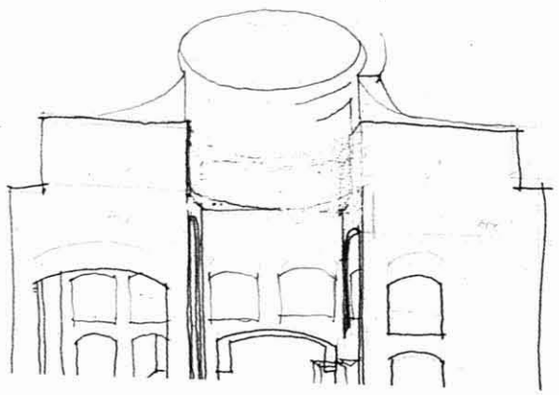
Aquesta decisió va conduir al fet que la planta evolucionés en el sentit d'abandonar els murs paral·lels per definir-se com a caixes rectangulars contígües.

La geometria que exigeix aquesta opció constructiva es fa palesa en tot l'interior de l'espai, i es constitueix com un dels seus exponents expressius més importants. Les façanes, com es pot comprovar a les plantes definitives, tallen amb gran llibertat l'estricte ordre interior.

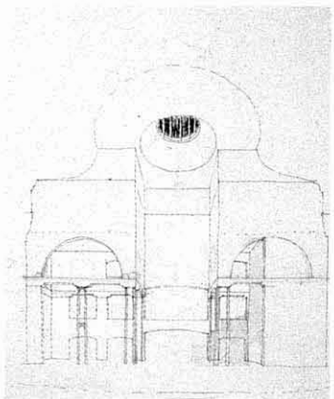
En estudiar el gran mur corb del pati d'operacions en maó, se li van afegir una sèrie de contraforts per tal d'evitar-ne la flexió 20. Aquests elements s'han aprofitat, com es veu a 21, per sostenir una gelosia ceràmica penjada. El seu objectiu és de tamisar la llum natural i il·luminar tènuement i per reflexió els fons dels nínxols entre contraforts. Així s'evita el contrallum de les grans finestres sobre el mur cilíndric i una llum més subtil banyarà tot l'espai.

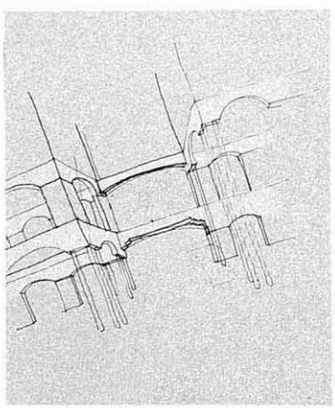
16

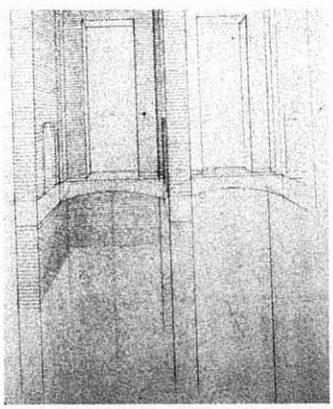
17

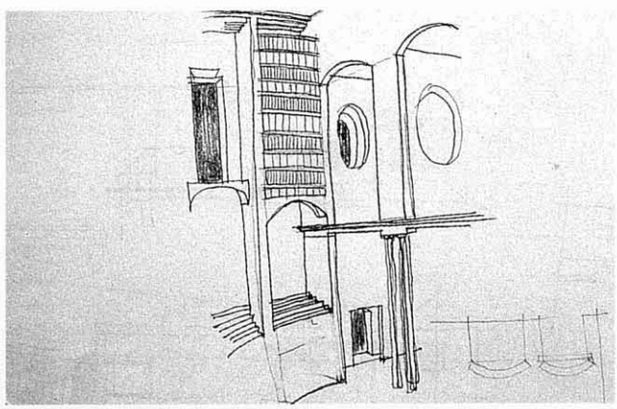
18

19

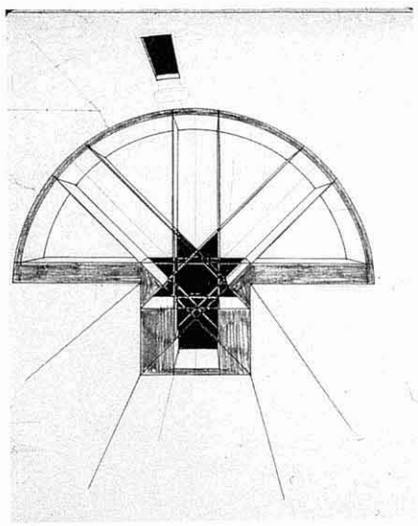
20

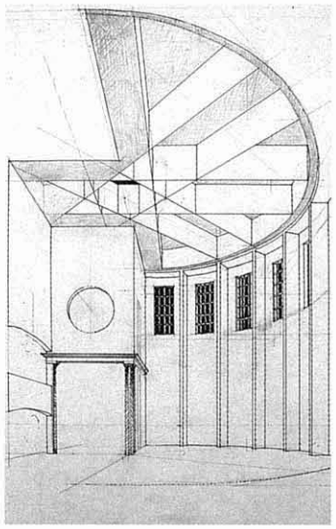
21

La coberta de l'edifici també va passar per solucions diverses. A 22 i 23 s'explica un sostre amb encavallades metàl·liques vistes. Però era difícil de trobar una geometria que passés amb habilitat de l'ortogonal al circular, i tampoc no oferia la garantia de monolitisme que l'edifici exigia.

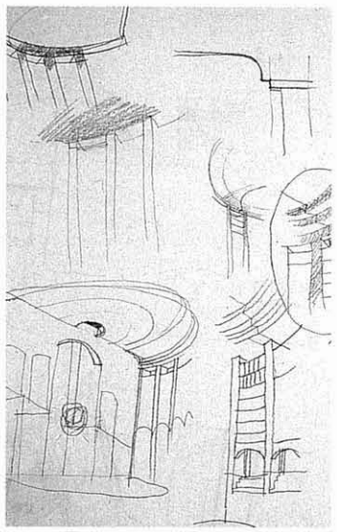
Al final va extrapolar-se, a una altra escala, la solució adoptada en els forjats amb nervadures de les altres plantes. El sostre de l'edifici ha quedat format finalment per una retícula de jàsseres que recolza en els murs inferiors i es prolonga sobre el buit del semicilindre fins a trobar-se amb el mur corb de la façana. A la coberta, i per evitar pes, els grans cassetons que s'hi formen i que no són imprescindibles per accessibilitat o maquinària, han estat substituïts per una coberta metàl·lica a quatre aigües i de pendent suau.

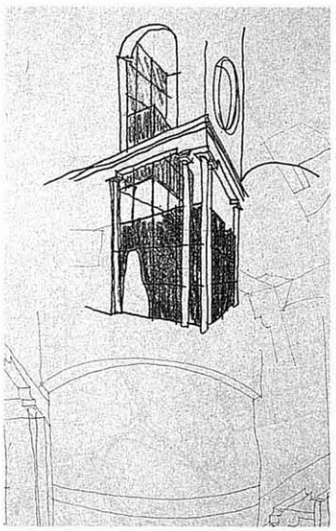
22

23

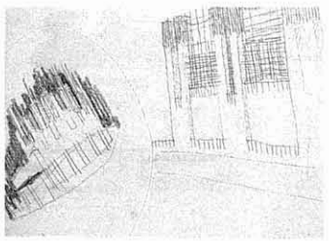
24

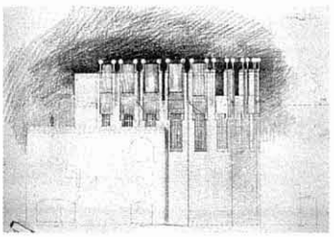
25

Aquesta nova estructura no queda explicada des de l'interior. A 24 es veu la nova imatge del cel ras pràcticament horitzontal i la recuperació definitiva del pla del semicilindre per la seva part superior. Un ull circular queda partit en dues parts pel diàmetre i juntament amb un gran llum penjat relaciona l'interior amb l'eix del cilindre exterior.

L'escala d'ús públic que comunica la planta baixa amb la de direcció ha d'estar controlada per un pas de seguretat. Era difícil de relacionar una escala expressiva amb una zona de control a la seva arrencada. A 25 veiem un dels primers dibuixos. S'han tractat com a dos objectes preciosos i independents, bastant abstractes. L'escala és aplacada amb làmines fines de granit rosat i el pas de control apareix com a un petit pal·li daurat. Caldrà que siguin els protagonistes en un interior pintat blanc a la manera de les esglésies barroques alemanyes. La seva posició en planta és voluntàriament casual, tot volent picar l'ullet per tal que es recordi la temporalitat dels usos.

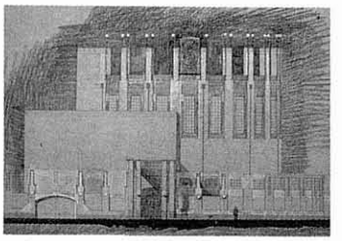
26

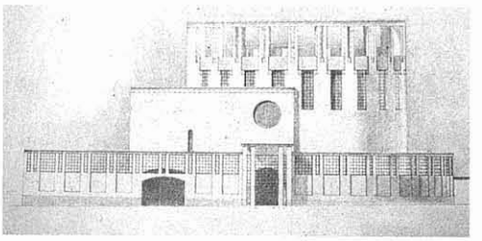
27

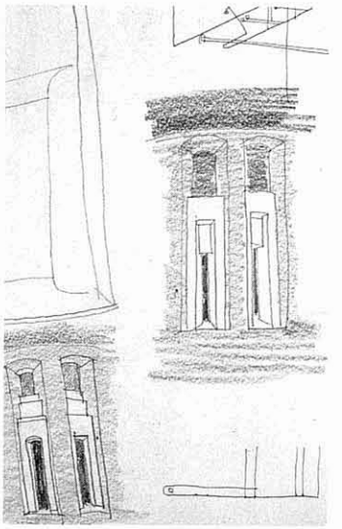
28

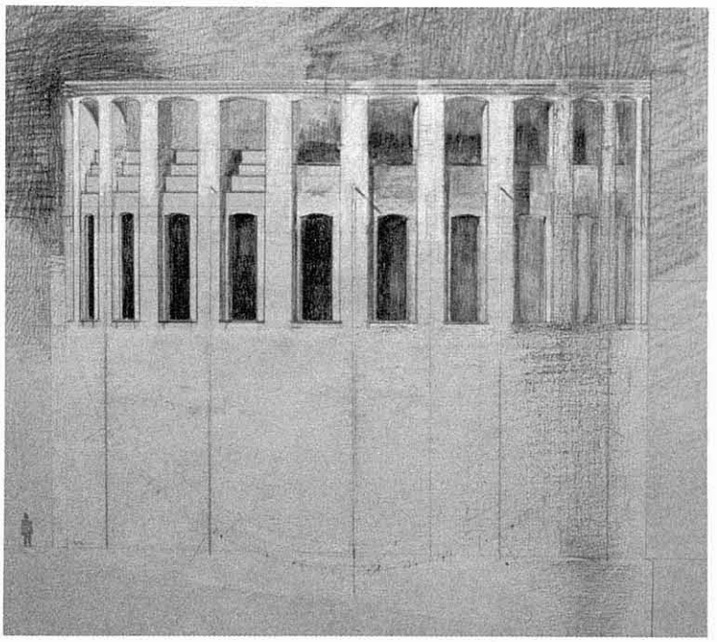
29

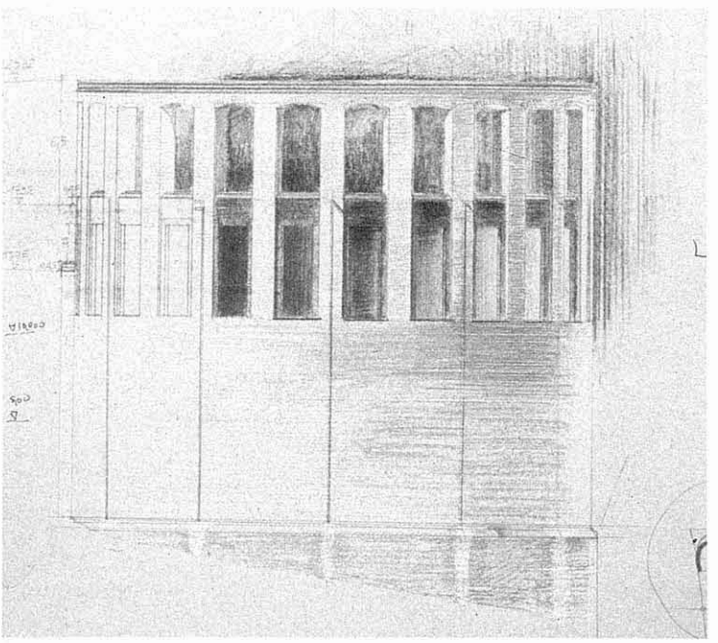
30

31

32

33

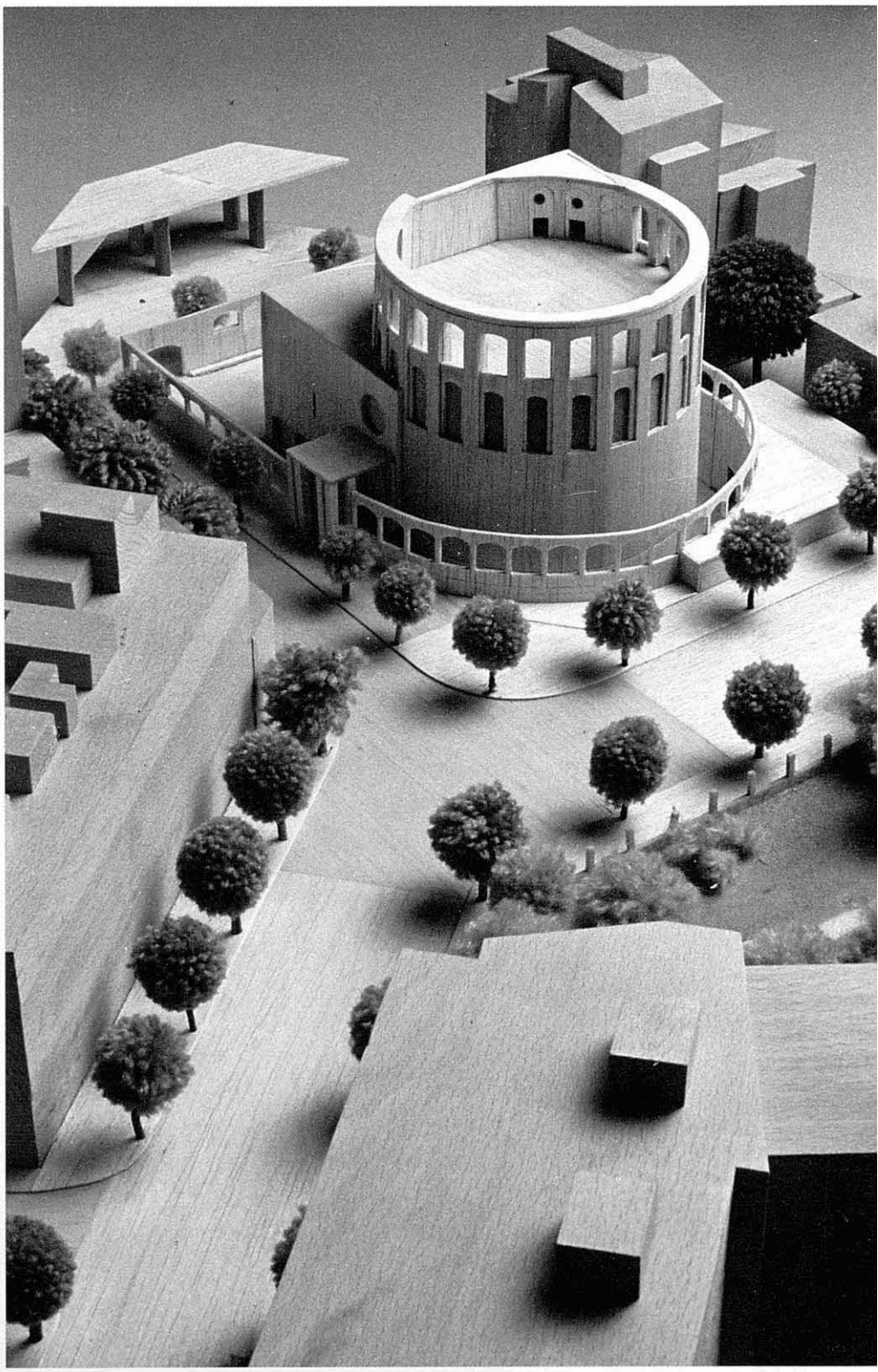
A 26, 27, 28 i 29 es veuen diversos tempteigs de la rematada del cilindre i de la tanca, que no acaben d'agradar per raons constructives. Es van assajar solucions amb llindes, però el maó, com es dibuixa a 31, 32 i 33, va acabar envaint-ho tot i arribant fins al més alt.

LLUÍS CLOTET

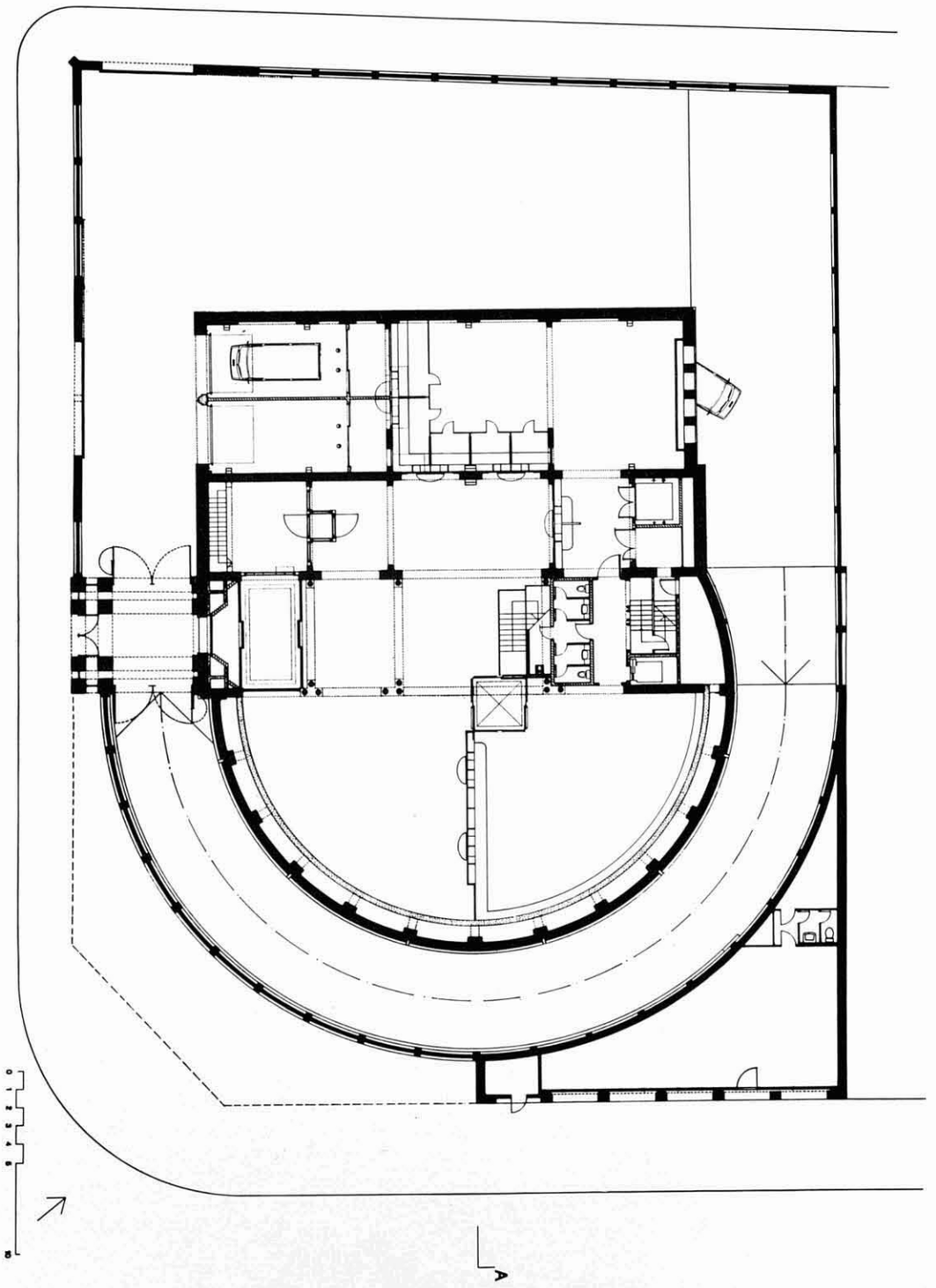
BANCO DE ESPAÑA

GIRONA

LLUÍS CLOTET, IGNACIO PARICIO, Arquitectes
OSCAR TUSQUETS, Col·laborador Projecte Bàsic
JESÚS JIMÉNEZ i ALFONSO GARCÍA, Càlcul Estructura
MARIBEL CORREA, DOLORS ANDREU,
ÁNGEL ORBAÑANOS, Ajudants de Projecte
MASTER, Instal·lacions
ITEPSA, Seguretat
EDGARDO MANNINO, Col·laborador Projecte Executiu
GERARD BARRENA, Aparellador
MALOTKI & KRAMER, Il·luminació

1

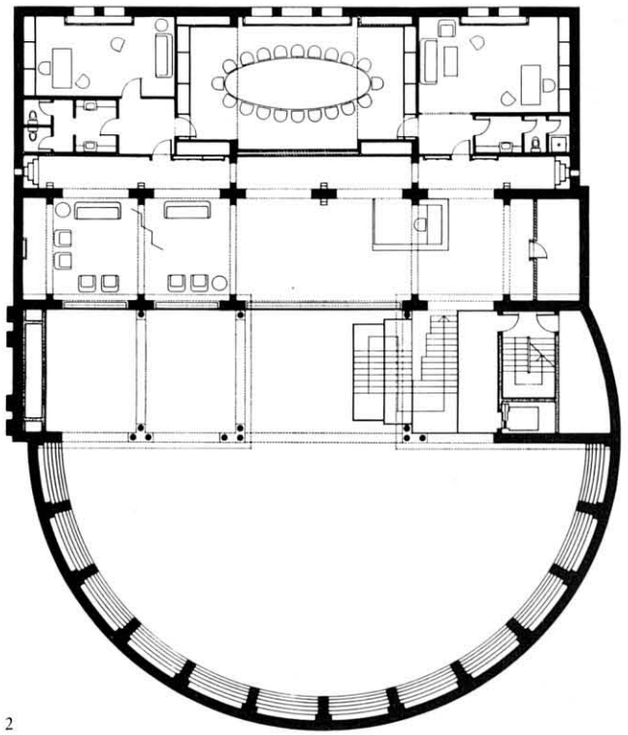
1. PLANTA BAIXA.
Entre l'edifici i la tanca, a manera de fossat, hi ha col·locada la rampa de camions que comunica amb la zona de seguretat de la planta soterrani. La tanca, a la part semicircular abandona les alineacions del xamfrà per integrar-se a la geometria de l'edifici.
Un local de planta sensiblement triangular resol l'encontre amb la construcció veïna.

2. PLANTA PRIMERA.
La sala de consells, tal com es pot veure a la secció, té una zona central a alçada doble i unes alcoves laterals més baixes. Aquesta configuració resol la no coincidència entre l'eix de l'estructura interna i l'eix de simetria de la façana posterior.

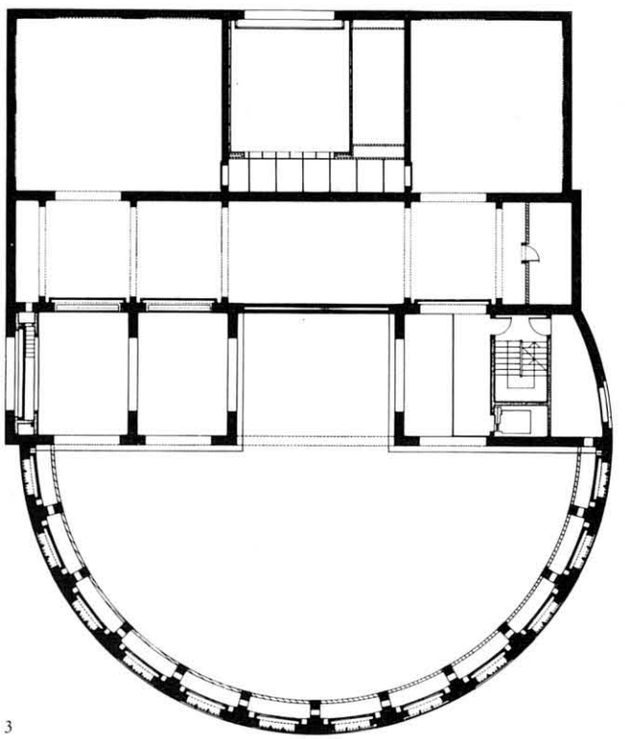
3. PLANTA SEGONA.

4. PLANTA TERCERA.
La forma cilíndrica envaeix el terrat només fins on és imprescindible per garantir la visió correcta des de la Gran Via de Jaume I. A la resta, hi emergeixen els murs inferiors.

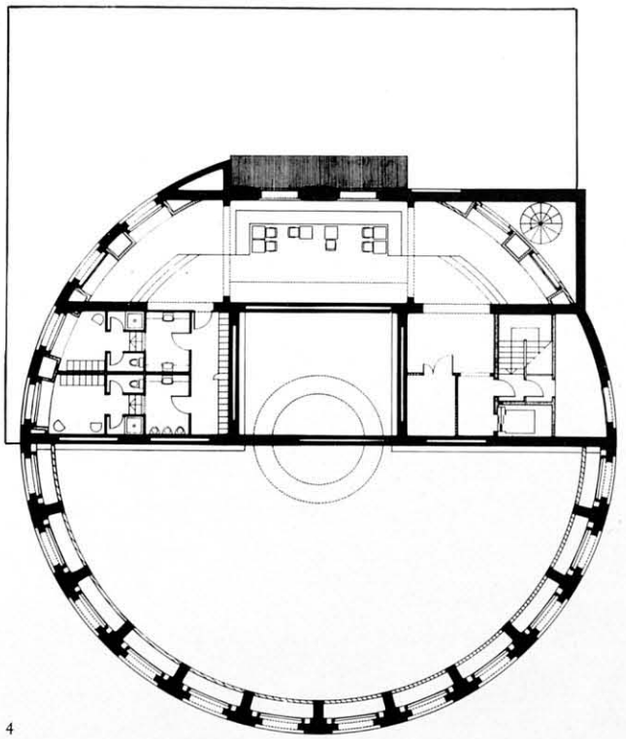
5. PLANTA DE COBERTA.

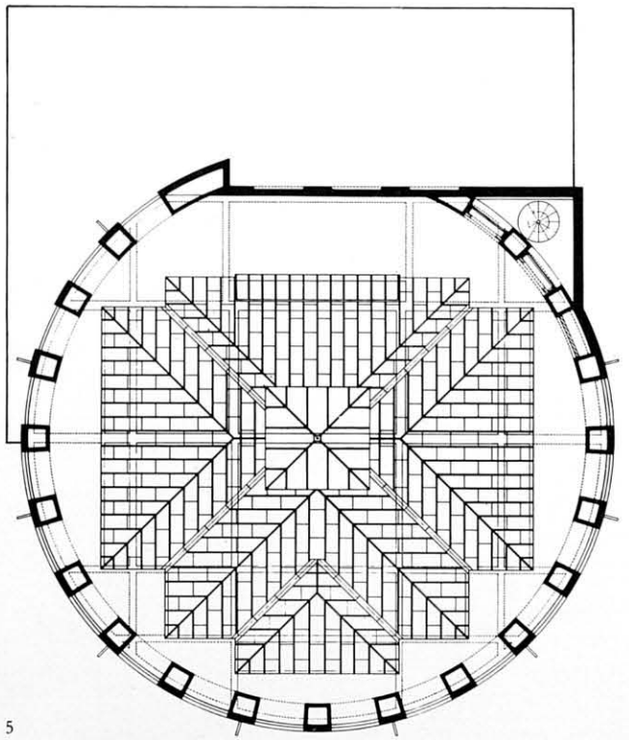
2

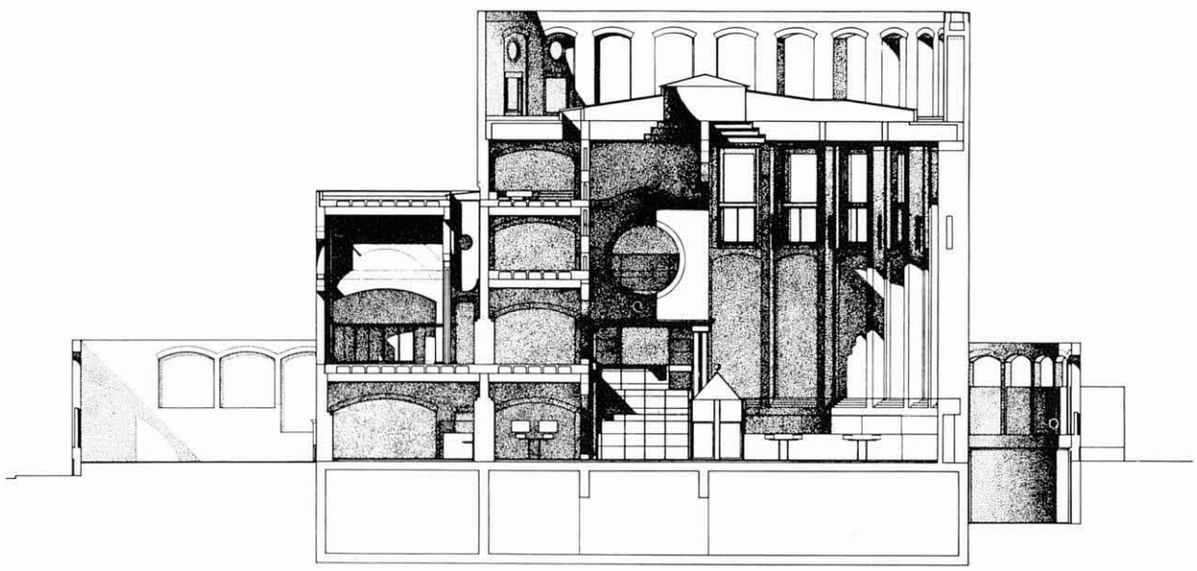
3

4

5

6

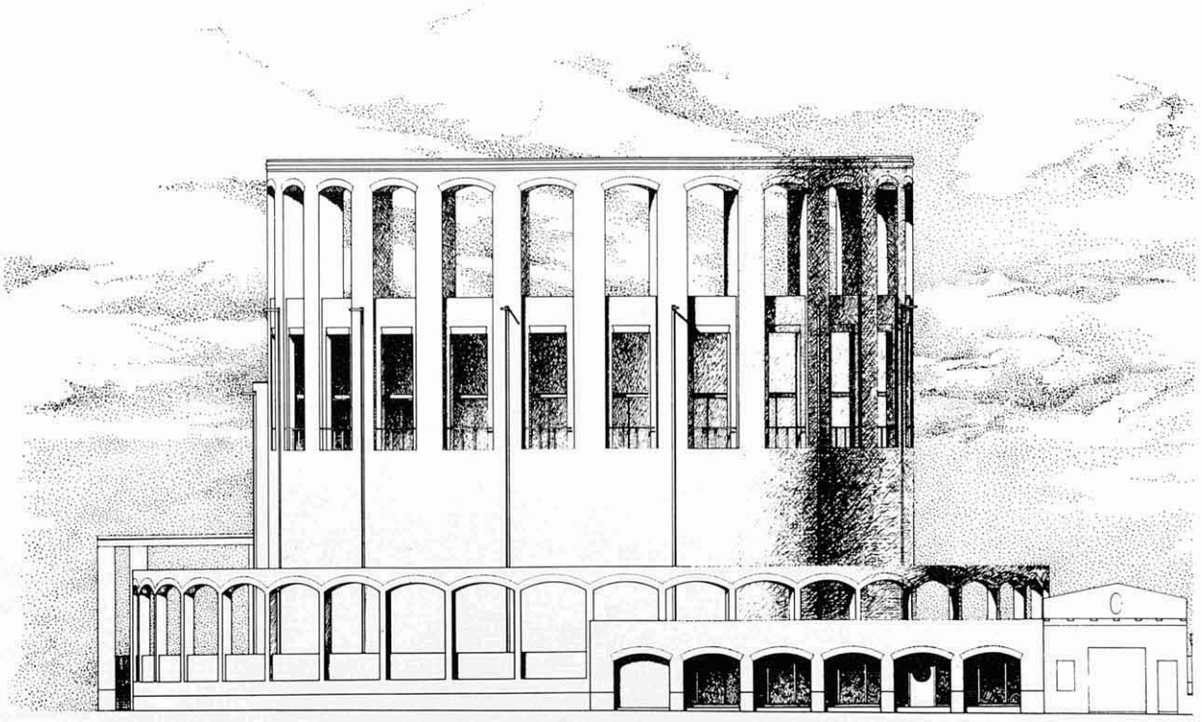
6. SECCIÓ A.

Aquí veiem les tres claraboies que matisen la llum natural que entra per les façanes.

Una, col·locada al terrat del volum baix, il·lumina el passadís d'accés a les dependències de direcció de la planta 1a. A través d'una finestra interior dóna llum esbiaixada a la sala de consells.

La segona, situada a la coberta superior, banya de llum la paret enfrontada a les finestres de la zona de descans.

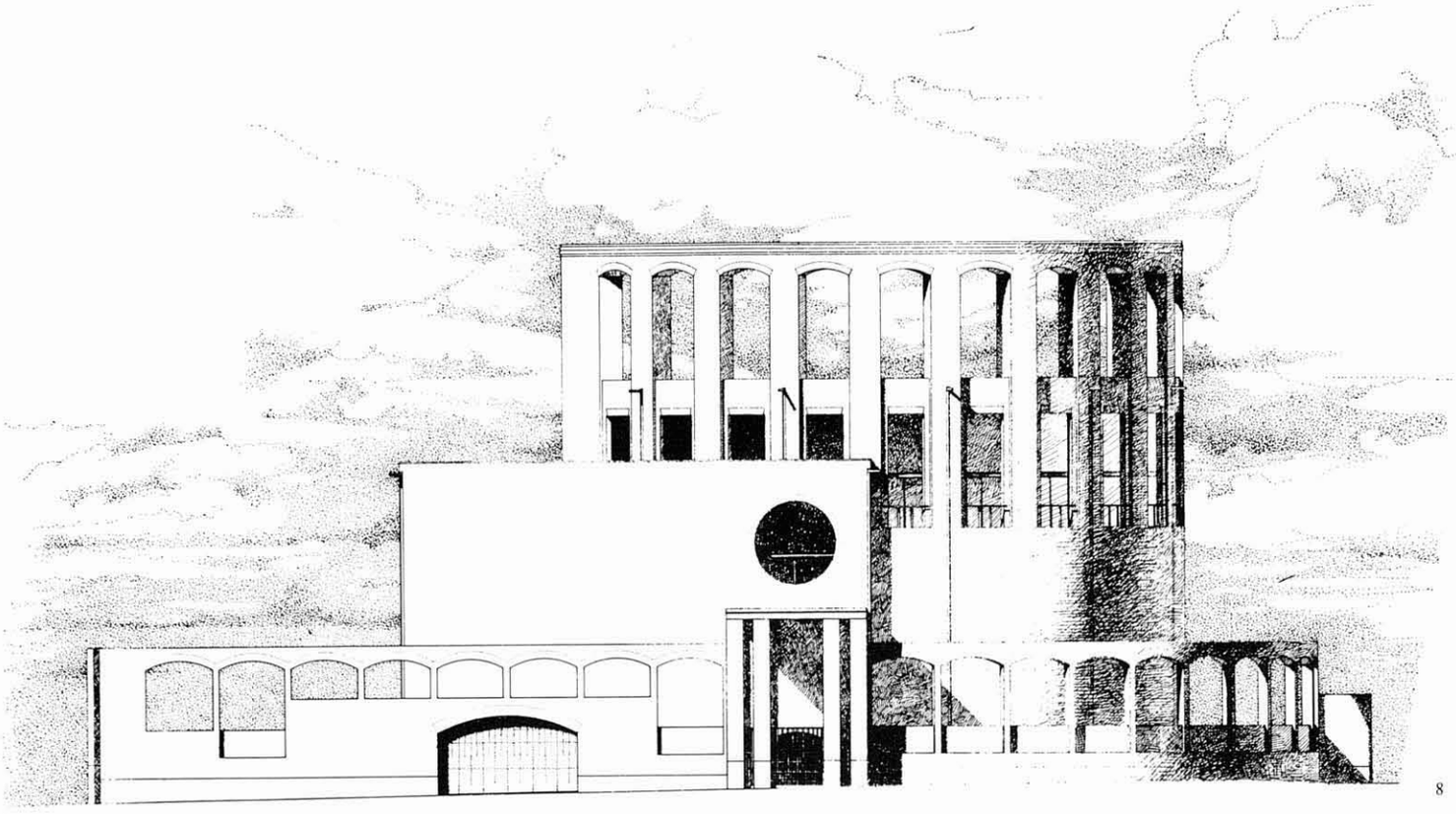
I finalment el gran ull circular del pati d'operacions, a cavall de l'edifici prismàtic i del buit semicilíndric.

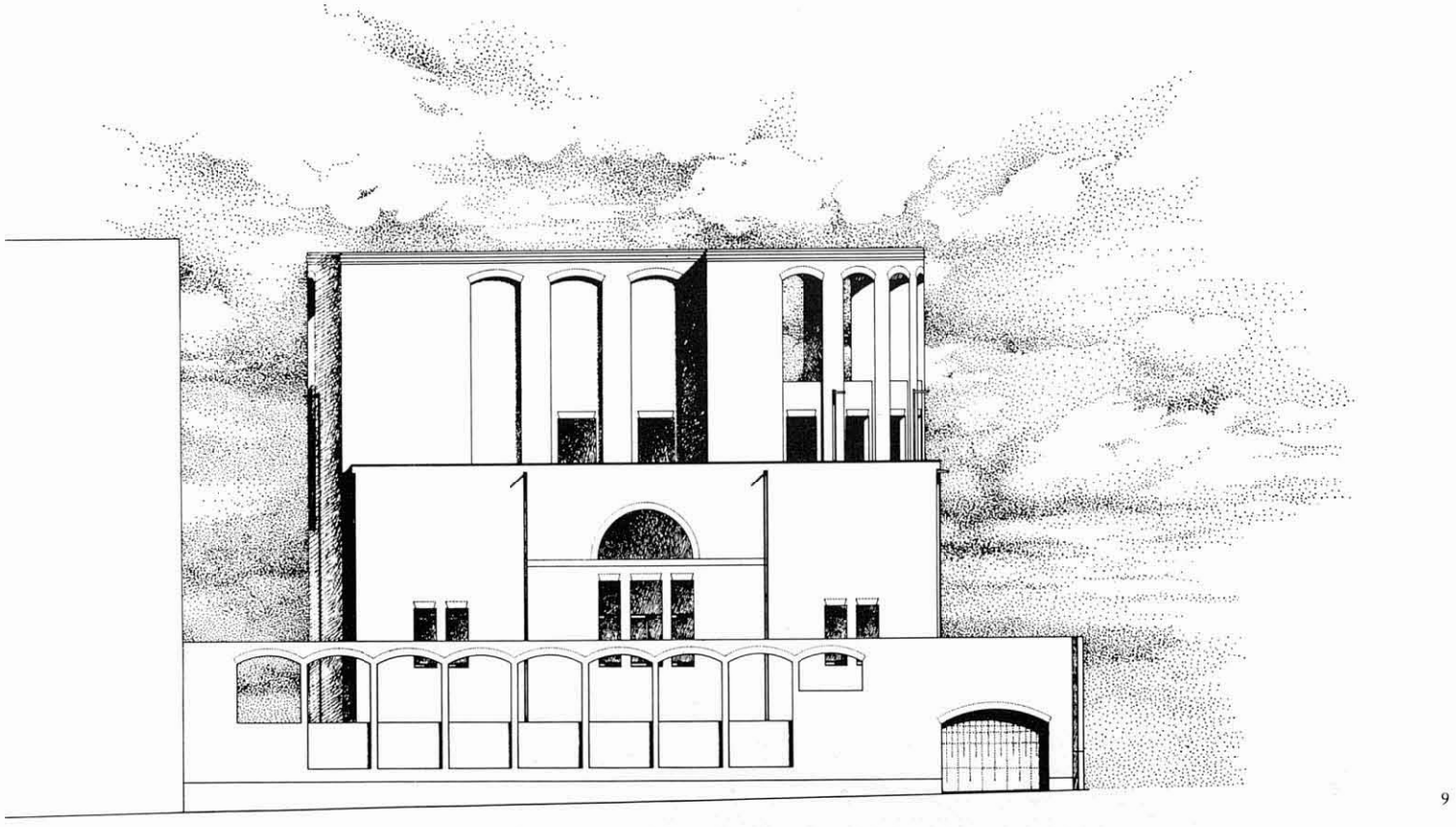
7. FAÇANA A GRAN VIA JAUME I.

8. FAÇANA 20 DE JUNY.

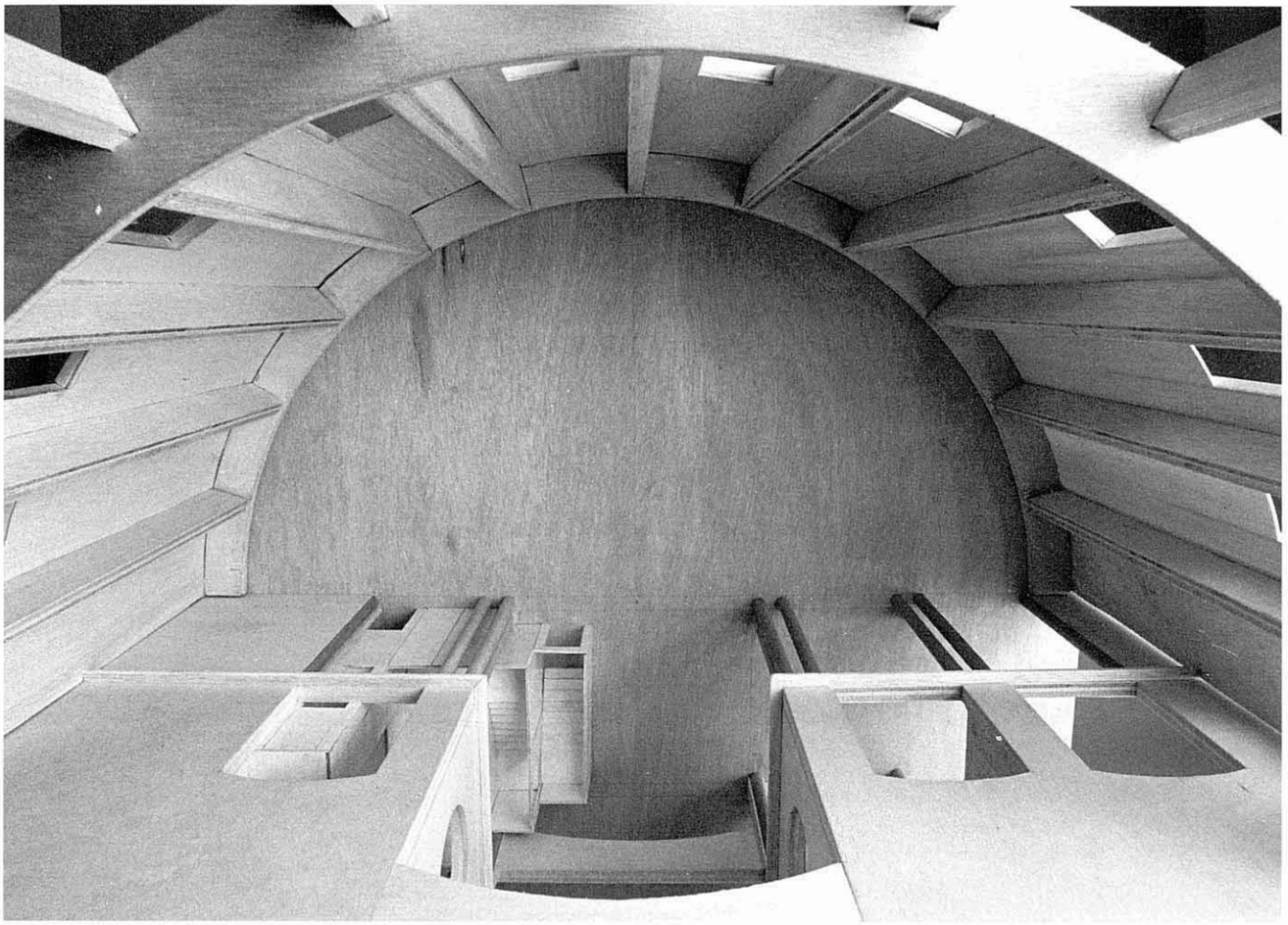
9. FAÇANA A BONASTRUC DE PORTA.

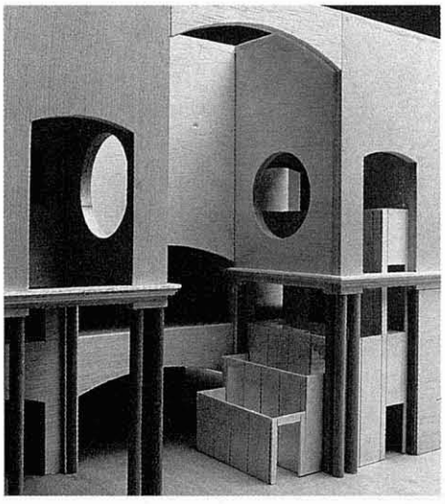

8

9

Aquest edifici singular, aquesta macla un tant monumental d'un cilindre buit i un cub amb compartiments que Lluís Clotet descriu a l'article precedent, està imaginat amb una textura de maó vist a l'exterior i pintat a l'interior. Però ¿fins a quin punt es podia pensar que aquest material assumís el paper portant? Recordem que el cos cilíndric té una alçada lliure interior de 18 m., o que al cos cúbic hi ha llums de 9 m., amb sobrecàrregues a l'arxiu de 1.000 Kg./m^2. ¿Quin tipus estructural s'hi podia adaptar? ¿Quina imatge arquitectònica era la més coherent?

Una primera opció s'havia de prendre sobre el paper portant de la fàbrica de maó.

En principi era desitjable que aquest material, aparentment portant, formés realment l'estructura de l'edifici. A pesar dels problemes que plantejava, aquesta solució estava més d'acord amb una postura «ètica» consistent a valorar expressivament els sistemes estructurals.

Veus «sensates» suggerien que el programa, la volumetria i les càrregues de l'edifici feien inadequada una estructura de murs de fàbrica i exigien l'adopció d'una estructura interna de formigó que podria reforçar la capacitat portant del maó imaginat. En suport d'aquesta postura se citaven fins i tot precedents romans. A pesar de la major seguretat aparent, és evident que la concepció és incorrecta i el precedent mal citat. Al mur romà, el nucli de ciment, principal element portant, implica el maó en el descens de les càrregues. Les fulles de ceràmica formades per peces triangulars, s'introdueixen a la massa de formigó i en garanteixen l'adherència. Les àmplies juntures entre maons permeten que les cares acompanyin el nucli en la seva retracció. L'homogeneïtat de l'assentament entre cares i nucli serà afavorida pel procés d'obra, lent i horitzontal. (Fig. 1).

Avui dia un mur de formigó abocat entre dues làmines de maó amb les seves cares interiors planes, no té aquelles garanties d'adherència. Probablement la retracció del formigó produeixi immediatament la desolidarització de les tres fulles, però, en qualsevol cas, mai no es podria conèixer amb precisió el repartiment de càrregues perquè el sistema de suport dependrà de les retraccions i els assentaments relatius.

L'opció d'utilitzar exclusivament el maó com a element portant no es fonamenta com veiem solament en una certa ètica, sinó tambe en les estrictes lleis de la reologia.

MURS PLEGATS O MURS GRUIXUTS

Ja decidit que els murs eren d'obra portant, hi havia dues opcions a triar: la de murs buits formats per fulles primes plegades amb formes de molta inèrcia, o la de murs gruixuts. La primera es trobaria molt pròxima a l'obra de maó mudèjar. Les torres mudèjars no tenen, com les romàniques, la limitació d'espessors de posta en obra de la maçoneria. El maó permet de fer espessors òptims i les torres es poden alçar amb dobles murs d'esvelta fàbrica sense que calgui envejar res de la rigidesa i de la inèrcia de les plantes més massisses, tot i essent més lleugeres i econòmiques en l'ús dels materials. (Fig. 2). Un exponent paradigmàtic d'aquesta opció és el Restaurant del Parc de Domènech i Muntaner, amb la seva falsament gruixuda façana d'1,5 m., formada en realitat per dues fulles de 0,15 m. (Fig. 3).

Malgrat els atractius d'aquesta proposta, no gosem plantejar-la com a solució per al mur portant de façana. El mur de dues fulles, el mur caputxí, és avui dia una solució delicada quan, per aconseguir un major confort tèrmic i un estalvi energètic, se li introdueix a la cambra un aïllant tèrmic eficaç. Les brutals diferències tèrmiques que hi pot haver entre ambdues fulles, sotmeten les unions a tensions excessives i fan impossible la hipòtesi d'un comportament estructural solidari.

Per tot això es va adoptar la solució de murs massissos, de construcció homogènia. És a dir, la construcció basada en

un sol material capaç d'assumir les funcions més importants de l'edificació gràcies a la seva espessor. La ceràmica és un d'aquells materials tradicionals «d'ampli espectre» que, amb espessor suficient, poden donar capacitat portant, protecció estanca i aïllament tèrmic.

L'espai dintre de la construcció homogènia clàssica apareix com a buidat en una massa contínua, en el que Giedion anomena la segona concepció de l'espai i exemplifica amb el Panteó.

En el nostre cas, com en moltes construccions homogènies tradicionals, el paper d'aquest material multifuncional es limita a uns murs gruixuts que basen en tal gruix la seva eficàcia estructural, tèrmica i estanca; els elements horitzontals, sostres i cobertes, es resolen lògicament amb materials especialistes en la flexió i en la impermeabilització.

Aquesta construcció ofereix els avantatges d'una durabilitat immillorable. L'homogeneïtat del material afavoreix l'homogeneïtat dels moviments, els quals són una de les agressions fonamentals a la durada de l'edifici. El gruix garanteix que les àrees exteriors més exposades estiguin subjectes, encercolades, per la massa interior. El mur gruixut ofereix les garanties del seu gruix, més eficaç que les primes i lleugeres solucions actuals en què una esquinçada d'una tela, un defecte de la closa, una mínima perforació de l'envoltant, anul·la tota l'eficàcia del conjunt. El mur gruixut és un abric que a vegades queda xop, però que un cop sec es pot tornar a usar. El prim, és un impermeable que satisfà tan sols un objectiu, i si s'esquinça ja es pot llençar.

Aconseguir la impermeabilitat suficient al mur d'obra exigeix avui dia certes precaucions en la capacitat absorbent del maó i la qualitat del morter. Tenim l'hàbit d'usar morters de ciment portland amb altes dosificacions que aconsegueixen resistències moltes vegades inútils i algunes vegades perilloses. La posta en obra exigeix additius, les retraccions augmenten i la permeabilitat se'n ressent.

Si les tensions no es preveiessin tan elevades, es podria haver utilitzat un morter bastard amb alta composició de calç, però era necessari d'atènyer una resistència de càlcul de 36 Kg./cm^2., la qual cosa va obligar a utilitzar un morter sense retracció i un maó perforat de 280 Kg./cm.^{2} de resistència característica.

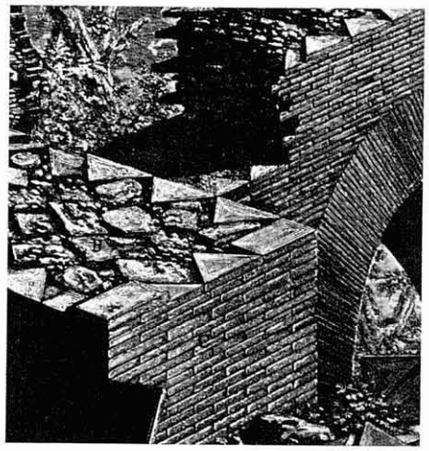
L'aparell escollit va ser el belga, amb una filada amb els maons de través i una altra de llarg i de través. És el que admet millor els petits assentaments diferencials sense minimitzar la trava, ja que té moltes peces de través.

El junt es va rebaixar a 7 mm. d'espessor mitjana per augmentar la resistència de la fàbrica i disminuir la seva deformabilitat; disminució molt favorable a efectes teòrics de càlcul de pandeig.

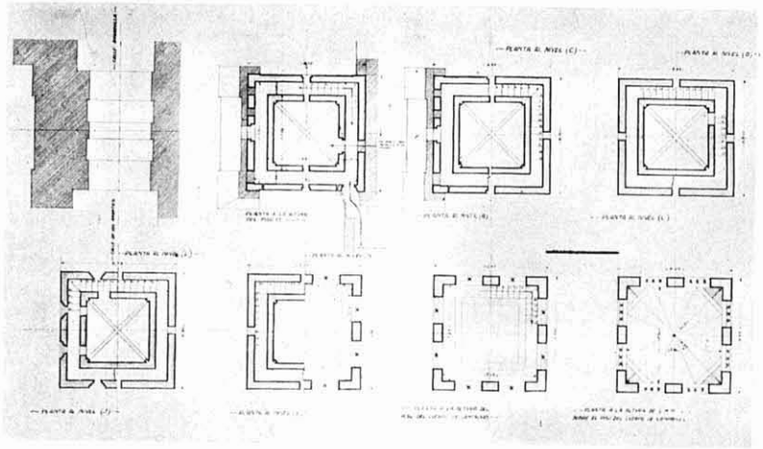
La norma espanyola del maó ofereix un sistema de càlcul complex que parteix de solucions constructives discutibles, inscrites en tipus d'edificació convencionals.

La resposta solidària de l'edifici a les accions horitzontals exigeix monolitisme segons la norma. Però, monolític, ¿ha de ser-ho el mur o el forjat? A la solució clàssica homogènia no hi ha dubte: el mur gruixut i la planta travada garanteixen el monolitisme de l'edifici. El sostre és un simple diafragma que recolza en el mur a través de la faixa perimetral i d'uns dentellons de pedra que minimitzen el moment flexor en el mur i no el perforen com els caps de les biguetes, perquè són del mateix material i van ser construïts amb aquest. (Fig. 4).

La norma preveu que el sostre s'introdueixi al mur amb la corresponent transmissió de moments i provocació d'excentricitats. A partir d'aquí, tot el complex càlcul del flexopandeig és un obligat càstig per a projectistes. (Fig. 5).

1

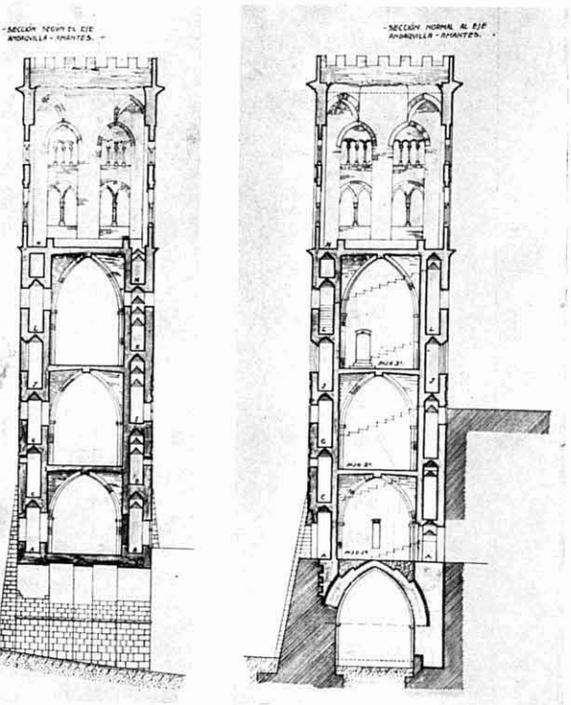
1. La interpretació per part de Piranesi de l'«Opus Latericium» mostra el travat de l'envoltant ceràmic en el nucli «cimentici».

2. La Torre de San Martín de Teruel és un exemple de construcció amb fulles primes, però de geometria ben travada.

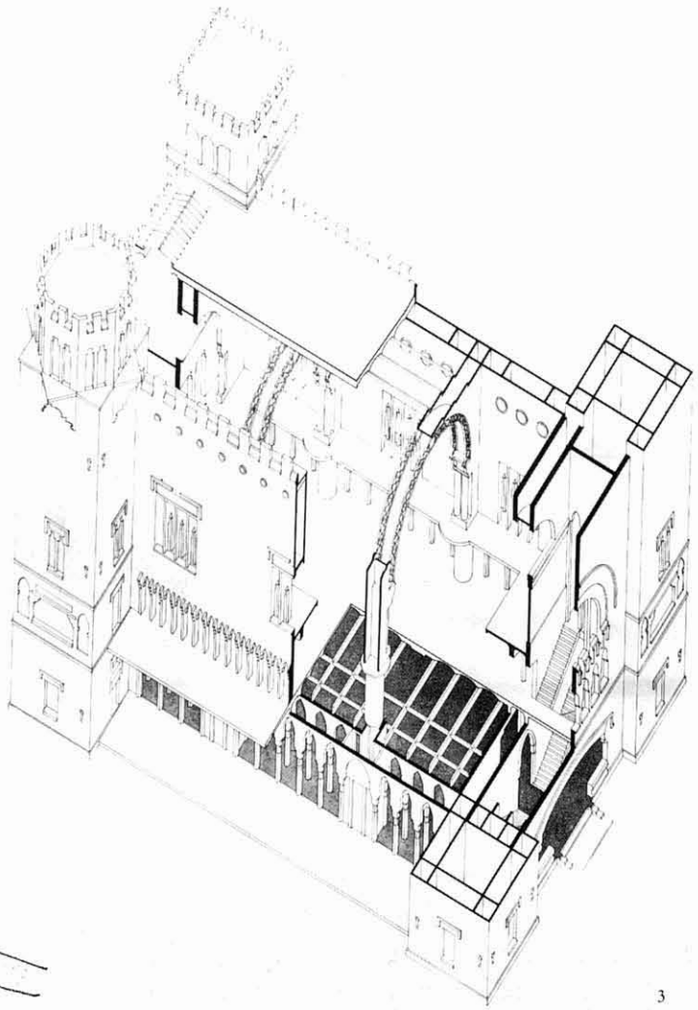
3. El restaurant del Parc de Domènec i Muntaner té una estructura que extrapola més enllà del raonable la concepció mudèjar de l'estructura de dobles fulles primes.

4. Tradicionalment, el forjat no trenca la continuïtat del mur, sinó que es recolza en permòdols de pedra a través d'una biga paredera de fusta.

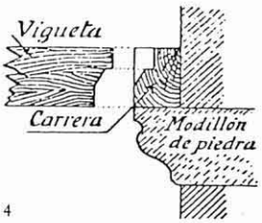
5. La norma preveu la introducció del forjat en l'espessor del mur i, per tant, la introducció de compressions excèntriques que el dibuix caricaturitza.

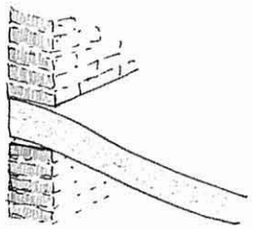
2

3

4

5

En aquest projecte hem volgut centrar les càrregues al màxim possible i evitar que el sostre transmeti moments al mur, per poder reduir les espessors de la fàbrica pel bé de l'economia de l'obra. Amb aquest fi els murs centrals reben la càrrega del sostre a través d'una llenca estreta i centrada de morter d'alta resistència.

A més, els punts de suport es redueixen a les àrees damunt les quals hi ha buits, de manera que els suports massissos dels arcs recolzen sobre la planta inferior sense ser travessats pels sostres.

El mur de façana, al seu torn, té una secció escarpada perquè el sostre recolzi en cada banqueta. (Fig. 6).

A més d'això, perquè el forjat pugui prendre les accions horitzontals de la façana, es formaran uns estalocs de formigó que entraran a l'obra sense degollar-la totalment ni transmetre-li flexions.

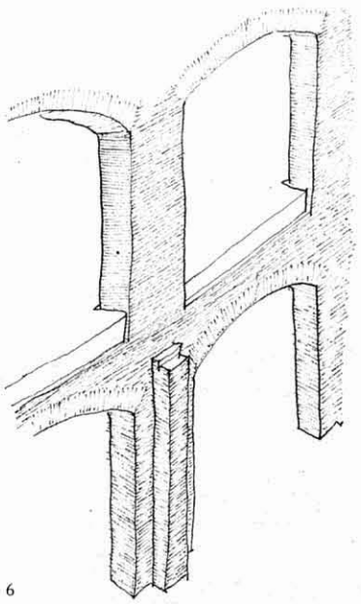
Aquestes accions es transmeten als murs perpendiculars i a dues pantalles verticals de formigó convenientment situades entre el gran semicilindre de la sala de contractació i el prisma de les oficines.

CONSEQÜÈNCIES TIPOLÒGIQUES

Adoptat aquest sistema estructural, l'estabilitat dels murs d'obra planteja unes exigències específiques a cada un dels dos cossos de l'edifici. Com hem fet notar anteriorment, l'edifici està compost per la macla de dos volums, l'un cúbic i l'altre cilíndric, que contenen funcions diferents. El cúbic recull tots els locals d'administració, reunió, emmagatzematge, etc., i està, per tant, subdividit per tancaments i sostres nombrosos. El cilíndric conté solament la gran sala, enorme volum unitari.

En el primer, l'estabilitat es resol dintre les normes tradicionals de la construcció amb obra, tot formant en planta caixes tancades de la menor dimensió possible i fugint dels esquemes de murs paral·lels. (Fig. 7).

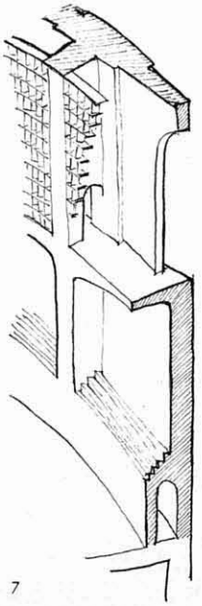
La planta s'havia de travar amb murs perpendiculars, i això oferia noves exigències i suggeriments al projecte. Tot el joc difícil i atractiu que suposa el projecte amb murs, amb la seva força ordenadora i la seva exigència d'ordre, va donar alguns dels aspectes més interessants del treball.

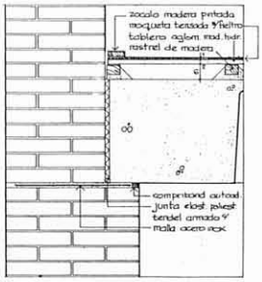
6

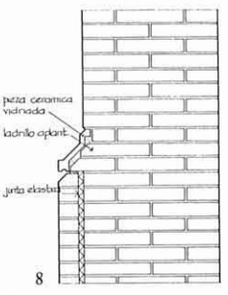
6. En els murs interiors d'aquest edifici, el forjat es recolza a les zones de buits sobre una banda central de morter d'alta resistència. Sota els suports el forjat es retalla per no introduir excentricitats.

7. El mur de la façana s'escapa cap a l'exterior donant recolzament en cada repeu al forjat. L'excentricitat que en resulta és oposada a la del mur.

7

8

8. El mur cilíndric s'estabilitza amb robusts contraforts. En el seu pla interior s'hi forma la gelosia difusora de ceràmica.

Els murs es perforen amb nombrosos arcs, sobretot a les plantes més baixes, sense perdre per això la seva estabilitat horitzontal, però sí arribant al límit de la seva capacitat portant que vam establir en 36 Kg. Per això els elements massissos entre arcs s'han hagut d'apilastrar amb petits contraforts fins a formar una planta de creu llatina.

Molt més delicat és el problema al mur semicilíndric que tanca la gran sala.

La gran alçada sense sostres intermedis (17 m.), la distància entre els extrems units a la part cúbica i estable de l'edifici (30 m.), i la baixa curvatura configuren el mur com a una làmina d'estabilitat difícil. La primera operació va ser de dotar-lo de contraforts interiors per augmentar el seu gruix de càlcul. Els contraforts van evolucionar al llarg del projecte tot perdent part del seu protagonisme inicial en formar-se l'envolupant interior de gelosia ceràmica difusora de la llum. El conjunt mur exterior-gelosia unit pels contraforts, per la passarel·la d'accés a les finestres amb el gran sòcol dels dos primers metres, ja va formar un mur elaborat i gruixut que dóna profunditat i matisos de llum a l'interior de la façana. (Fig. 8).

La norma no permet, malgrat tot, el càlcul d'aquest tipus de mur, perquè exigeix unes fixacions finals, uns límits a la longitud del mur en planta. La forma semicircular d'aquest permetia dues opcions: prendre com a extrems els del semicercle, tot menyspreant els avantatges evidents de la curvatura, o inscriure un trapezi en el semicercle i prendre cada costat del trapezi com a un mur. Vam adoptar la primera per tal de quedar sempre de banda de la seguretat, però un cop més es posa en evidència la falta de flexibilitat de la norma.

Lògicament, es va plantejar la possibilitat de col·locar algun cèrcol de formigó horitzontal que col·laborés en l'enrigidiment del conjunt, però, a part de la debilitat que implica la seva longitud, no semblava possible de situar una franja de formigó a la secció del mur. Si aquest material talla tota la secció del mur i arriba a la façana, es plantejarien problemes d'imatge i de condensació. Si només ocupa part de la secció, el problema fóra de transmissió de càrregues, ja que és difícil de garantir la col·laboració del formigó i el maó pels seus comportaments elàstic i reològic diferents.

L'aspecte més problemàtic, aquell en què la solució adoptada potser no sigui absolutament satisfactòria, és el de la unió entre aquests dos volums constructivament tan diversos.

En efecte, l'ús del mateix material i la voluntat d'una composició senzilla d'ambdós volums, portaven a la continuïtat en la relació entre ells. Això no obstant, el comportament d'ambdós pot ser diferent. D'una banda, per la diferència de càrregues verticals: una zona gairebé només suporta les pròpies del mur; l'altra, rep les dels forjats i les seves sobrecàrregues. De l'altra, per la concentració d'esforços horitzontals que de tot el cilindre es portaran fins a l'ancoratge en el prisma. Potser fins i tot el diferent comportament tèrmic entre elements rígids i d'altres més lliures. Tot això configura una línia d'intersecció relativament dèbil entre ambdós volums, línia que el pesat cèrcol de la coberta i les rígides columnes de formigó de l'interior minimitzaran, però que potser hauria estat més clarament solucionada si s'hagués plantejat un altre tipus d'intersecció entre tots dos volums, matisant la continuïtat total del material i la textura entre ells.

A l'edifici, se l'hauria pogut analitzar des d'altres punts de vista, però aquest petit discurs sobre la seva tipologia estructural semblava més il·lustratiu de les estretes relacions composició-construcció que s'hi plantegen, i més universal, perquè es contempla l'esforc per la reconsideració de les estructures de murs i en particular de la fàbrica com a un objectiu del nostre moment arquitectònic, objectiu que s'enllaça amb la tradició per damunt de l'avui dia convencional separació estructura porticada-tancaments, paradigmàtica des del Moviment Modern, però de conseqüències més que discutibles.

IGNACIO PARICIO